

ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Ковальова О.В., к.ю.н., доцент,
с.н.с., професор кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеський державний університет внутрішніх справ

Берендєєва А.І., к.ю.н., доцент,
професор кафедри адміністративної діяльності поліції
Одеський державний університет внутрішніх справ

З науково-практичної точки зору розглянуто сучасний стан та перспективи розвитку запобігання як одного із основних напрямів подолання проблеми домашнього насильства. Здійснено аналіз відповідності норм національного законодавства щодо сутності та складових запобігання домашньому насильству положенням Стамбульської конвенції. Визначено, що в цілому національне законодавство відображає ключові положення Стамбульської конвенції, однак окремі складові недопущення (запобігання) в розумінні Стамбульської конвенції поки що не знайшли своє відображення в національних нормах права, зокрема лікувальні програми та участь приватного сектора. Наголошено на доцільності вивчення закордонного досвіду з метою відображення в національному законодавстві лікувальних програм та участі приватного сектора як складових запобігання домашньому насильству. З врахуванням результатів проведених авторками соціального експерименту «Що обереш ти?» та моніторингу стану висвітлення інформації, спрямованої на запобігання домашньому насильству, в м. Одеса розглянуто стан практичної реалізації підвищення обізнаності та підготовки спеціалістів як складових запобігання домашньому насильству. Серед перспектив розвитку запобігання домашньому насильству визначено доцільність використання різноманітних форм підвищення обізнаності населення з фокусами уваги на різних категоріях учасників випадку насильства (постраждалі особи, кривдники, свідки); удосконалення підготовки спеціалістів, зокрема шляхом розробки єдиних стандартів підготовки фахівців та впровадження декількарівневої системи підготовки з обов'язковими навчальними модулями, присвяченими особливостям здійснення запобігання домашньому насильству; активізації інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на навчання громадськості ненасильницьким практикам виховання дітей; посилення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на підвищення обізнаності свідків щодо стратегій безпечного втручання та реагування на випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Ключові слова: запобігання, домашнє насильство, Стамбульська конвенція, підвищення обізнаності, підготовка спеціалістів, лікувальні програми, участь приватного сектора.

From a scientific and practical point of view, the current state and prospects for the development of prevention as one of the main directions of overcoming the problem of domestic violence are considered. An analysis of the conformity of the norms of national legislation regarding the essence and components of domestic violence prevention with the provisions of the Istanbul Convention was carried out. It was determined that, in general, the national legislation reflects the key provisions of the Istanbul Convention, however, individual components of prevention (prevention) in the sense of the Istanbul Convention have not yet been reflected in national legal norms, in particular, treatment programs and the participation of the private sector. Emphasis is placed on the expediency of studying foreign experience in order to reflect in the national legislation treatment programs and the participation of the private sector as components of domestic violence prevention. Taking into account the results of the authors of the social experiment "What will you choose?" and monitoring the state of coverage of information aimed at preventing domestic violence, the state of practical implementation of raising awareness and training specialists as components of domestic violence prevention in Odesa was considered. Among the prospects for the development of prevention of domestic violence, the expediency of using various forms of raising public awareness with focus on different categories of participants in the case of violence (victims, offenders, witnesses) has been identified; improving the training of specialists, in particular through the development of uniform standards for the training of specialists and the implementation of a multi-level training system with mandatory training modules dedicated to the specifics of the prevention of domestic violence; activation of information and educational work aimed at teaching the public non-violent practices of raising children; strengthening information and educational work aimed at increasing the awareness of witnesses regarding strategies for safe intervention and response to cases of domestic violence and gender-based violence.

Key words: prevention, domestic violence, Istanbul Convention, awareness raising, specialist training, treatment programs, private sector participation.

Постановка проблеми та її актуальність. Основними напрямками подолання проблеми домашнього насильства є запобігання та протидія, що закріплено в самій назві Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1]. Звертає на себе увагу, що саме слово «запобігання» стоїть попереду. Дійсно, як відомо, будь-яке соціально-негативне явище краще попередити, ніж долати його наслідки. Тому при оцінці дієвості державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству важливо аналізувати не лише стан протидії домашньому насильству, а й ефективності здійснення заходів, спрямованих на його запобігання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань запобігання та протидії домашньому насильству присвячені наукові праці вчених з різних спеціальностей, зокрема права (Блага А., Бугасць Т., Горбунова Я., Дудоров О., Легенька М., Хавронюк М., Харито-

нова О. та ін.), соціології (Бойко О., Марценюк Т. та ін.), психології (Кочеміровська О., Мілорадова Н., Пашко Н. та ін.) тощо. Однак, сучасні наукові розробки зосереджені переважно на розв'язанні проблемних аспектів протидії домашньому насильству, питання запобігання домашньому насильству в роботах зазначених науковців або не розглядаються взагалі, або розглядаються фрагментарно.

Метою статті є аналіз стану нормативно-правового забезпечення запобігання домашньому насильству та практики його реалізації в Україні для визначення перспектив його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (далі – Стамбульської конвенції), доцільно проаналізувати відповідність норм національного законодавства щодо сутності та складових запобігання домаш-

ньому насильству з її положеннями. В Стамбульській конвенції [2, с. 20–22, с. 97–104] запобігання (недопущення) розкривається через наступні складові: 1) підвищення обізнаності; 2) навчання; 3) підготовка спеціалістів; 4) профілактичне втручання та лікувальні програми; 5) участь приватного сектора та засобів масової інформації [2, с. 20–22, с. 97–104].

Серед загальних зобов'язань в контексті недопущення відповідно до статті 12 Стамбульської конвенції передбачена необхідність вжиття заходів для заохочення змін у соціальних і культурних моделях поведінки жінок та чоловіків з метою викоринення упереджень, звичаїв, традицій та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеї неповноцінності жінок або на стереотипних ролях жінок та чоловіків; заохочення програм та діяльності для надання жінкам самостійності; заохочення всіх членів суспільства, особливо чоловіків і хлопців, активно сприяти запобіганню всім формам насильства; забезпечення того, щоб культура, звичаї, релігія, традиція або так звана «честь» не розглядалися як виправдання будь-яких актів насильства; будь-які заходи повинні враховувати й спрямовуватися на особливі потреби вразливих осіб [2, с. 19, с. 95–97].

Окремі із закріплених в Стамбульській конвенції положень в контексті запобігання домашньому насильству знайшли своє відображення безпосередньо в законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Так, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 1 цього закону запобігання домашньому насильству – система заходів, що спрямовані на: 1) підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства; 2) формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей; 3) викоринення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються [1].

Більшість положень Стамбульської конвенції щодо недопущення домашнього насильства відображено на рівні національних підзаконних нормативно-правових актів. Так, наприклад, залучення чоловіків і хлопців до заходів із формування в суспільстві нульової толерантності до домашнього насильства є одним із заходів Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 року № 145 [3]. Передбачається, що до 2025 року до проведення кожної із акцій та інформаційних кампаній із запобігання та протидії домашньому насильству мають бути залучені чоловіки і хлопці [3].

Згідно п.26 постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року [4] до завдань у сфері запобігання насильству належать: 1) визначення стану, причин і передумов поширення насильства; 2) підвищення рівня поінформованості населення про форми, прояви, причини та наслідки насильства; 3) сприяння розумінню суспільством природи насильства, його непропорційного впливу на жінок і чоловіків, зокрема на осіб з інвалідністю, вагітних жінок, дітей, недієздатних осіб, осіб похилого віку; 4) формування в суспільстві нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення насильства як порушення прав людини; 5) викоринення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються; 6) заохочення всіх членів суспільства, насамперед чоловіків, до активного сприяння запобіганню насильству [4].

Відповідно до п. 28 постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домаш-

ньому насильству на виконання завдань у сфері запобігання насильству забезпечують: 1) вивчення ситуації та збір згрупованих за ознакою статі статистичних даних про факти насильства; 2) організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі та практики його застосування; 3) організацію і проведення серед населення, зокрема серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків; 4) розроблення та впровадження у закладах освіти навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії насильству, зокрема стосовно дітей; 5) залучення засобів масової інформації до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення відповідних суб'єктів про випадки насильства; 6) організацію та проведення спільних спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, а також для працівників правоохоронних органів і суддів [4]. До речі, в тексті Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» термін «засоби масової інформації» вже замінено на «медіа», тому доцільно внести відповідні зміни і в цю постанову.

Аналіз відображення положень Стамбульської конвенції щодо недопущення домашнього насильства в національному законодавстві дозволяє зробити висновок, що в цілому національне законодавство відображає ключові положення Стамбульської конвенції, однак деякі складові, які конвенція відносить до недопущення домашнього насильства, в національному законодавстві відображені не в контексті запобігання, зокрема профілактичні програми, аналогом яких на національному рівні є програми для кривдників. Проблемні аспекти реалізації програм для кривдників розглядалися нами у попередніх публікаціях [5; 6].

Окремі складові недопущення (запобігання) в розумінні Стамбульської конвенції взагалі не знайшли своє відображення в національних нормах права, зокрема лікувальні програми та участь приватного сектора.

Лікувальні програми, відповідно до Стамбульської конвенції, конкретно розраховані на лікування злочинців, які дістали покарання за злочини сексуального характеру, в місцях позбавлення волі або за їхніми межами, з метою зведення до мінімуму рецидивів. У державах – членах Ради Європи існують різні моделі і підходи, тому питання організації таких програм залишається на розсуд Сторін конвенції [2, с. 102]. Отже, для України буде доцільним вивчення закордонного досвіду з цього питання та подальше відображення в національному законодавстві лікувальних програм як складової запобігання домашньому насильству.

Щодо участі приватного сектора у запобіганні домашньому насильству слід зазначити, що в ч. 5 ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» передбачено участь підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності у здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема виявленні фактів домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалим особам [1]. Однак, їх роль у напрямі саме запобігання домашньому насильству, на відміну від засобів масової інформації (медіа), не підкреслена у постанові Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року. В Пояснювальній доповіді до Стамбульської конвенції в контексті участі приватного сектору йде мова про заохочення приватного сектору до запровадження керівних принципів і стан-

дартів саморегулювання у сфері запобігання насильству стосовно жінок та підвищення поваги до їхньої гідності [2, с. 102]. В Україні за підтримки Фонду ООН у галузі народонаселення (далі – UNFPA) розроблено навчальний курс, спрямований на впровадження у приватних кампаніях політики запобігання домашньому насильству, а також ініційовано підписання Декларації задля гендерної рівності і проти домашнього насильства [7]. Деякі кампанії вже пройшли відповідне навчання, спрямоване на підвищення спроможності співробітників ідентифікувати постраждалих осіб та кривдників, а також вживати заходів, спрямованих на запобігання домашньому насильству та надання допомоги постражданим особам. З впливом домашнього насильства на професійне життя постраждалих і можливості надання допомоги на рівні компанії можна ознайомитись в дослідженні «Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство в приватному секторі: заклик до дій» [8]. Слід зазначити, що в деяких європейських країнах наявні норми національного законодавства, які зобов'язують керівників підприємств періодично організовувати для працівників навчання, спрямовані на запобігання домашньому насильству. Тому доцільно вивчити закордонний досвід з цього питання та відобразити в національному законодавстві участь приватного сектору у запобіганні домашньому насильству відповідно до положень Стамбульської конвенції.

Розглянемо окремо стан реалізації деяких із складових запобігання домашньому насильству, закріплених в національному законодавстві.

Підвищення обізнаності є важливою складовою стратегій первинного запобігання домашньому насильству. В Україні цей напрямок наразі реалізується досить активно, в першу чергу – шляхом проведення спеціальних інформаційних кампаній, серед яких найбільш масштабною інформаційно-просвітницькою кампанією в Україні є щорічна Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства», яка проводиться з 25 листопада до 10 грудня включно. В цілому про ефективність заходів, спрямованих на підвищення обізнаності населення, свідчить статистика щодо кількості звернень з приводу вчинення домашнього насильства, яка має стійку тенденцію до зростання, за виключенням року початку повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну. До речі, аналіз статистичних даних також має враховуватись під час обрання щорічних фокусів уваги для проведення заходів в межах інформаційно-просвітницьких кампаній. Наприклад, навесні 2022 року під час звітування органів Національної поліції на засіданні міжвідомчої робочої групи з питань запобігання та протидії домашньому насильству при відповідній координаційній раді в м. Одеса було звернуто увагу на стрімке зниження кількості звернень до поліції з приводу домашнього насильства. Під час обговорення причин цього була озвучена гіпотеза, що мешканці міста вважають, що в умовах війни не доречно відволікати поліцію на такі «дрібниці», як домашнє насильство. Саме тому під час обрання фокусу уваги для акції «16 днів проти насильства» в 2022 році було прийнято рішення про важливість донесення до загального населення інформації, що війна не є виправданням домашнього насильства. Одеським державним університетом внутрішніх справ у співпраці з Консультативною місією Європейського Союзу (далі – КМЕС) були підготовлені постери із зображеннями лідерів громадської думки, аби нагадати основний меседж – що війна не привід замовчувати домашнє насильство [9], які були розміщені у публічних просторах м. Одеси.

Під час проведення заходів, спрямованих на підвищення обізнаності населення, важливо, враховувати вік осіб (важливо, щоб інформація була донесена доступною мовою); стан здоров'я (особи з вадами зору/слуху, маломобільні групи населення, тощо); мову (національні меншини); характер участі у ситуації домашнього насильства

(постраждали, свідки, кривдники). Крім того, до інформаційних кампаній у якості партнерів важливо залучати громадський сектор. Як правило, громадські та неурядові організації мають фінансові, людські та експертні ресурси для проведення якісних інформаційно-просвітницьких кампаній [10, с. 114–115]. Так, наприклад, Одеським державним університетом внутрішніх справ за підтримки UNFPA у 2020 році були розроблені інформаційні різнокольорові картки окремо для постраждалих осіб, кривдників, свідків [11], а в 2021 році серія доповнилась також картками для дітей. Інформація, що міститься в картках, має різний зміст: для постраждалих осіб – про їх права та наявні сервіси, де можна отримати допомогу; для кривдників – про відповідальність та спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству; для свідків – про важливість небайдужості та забезпечення доказової бази у випадках домашнього насильства. В 2023 році за підтримки КМЕС Одеським державним університетом внутрішніх справ під час акції «16 днів проти насильства» було проведено соціальний експеримент «Що обереш ти?», метою якого було визначення рівня толерантності населення до різних проявів домашнього насильства та насильства за ознакою статі, а також підвищення рівня небайдужості громадськості у таких випадках та обрання безпечних стратегій втручання задля припинення випадків насильства та підтримки постраждалих осіб. За результатами даного експерименту було визначено, що переважна більшість респондентів не толерують будь-які прояви домашнього насильства та насильства за ознакою статі. При цьому залишається певний відсоток людей (2–8%), які не будуть втручатись у таких випадках, оскільки вважають, що це не їх справа. Від 7% до 17% респондентів зловили би себе на думці, що хотіли би втрутитись, але не знають як саме потрібно чинити в цьому випадку. Отже, важливо посилити інформаційно-просвітницьку роботу для підвищення обізнаності свідків щодо стратегій безпечного втручання та реагування на випадки домашнього насильства. Враховуючи, що найбільша кількість респондентів, серед тих, які не втручатимуться (8%) або не знають як правильно чинити в цьому випадку (17%) стосуються ситуації із застосуванням насильства до дитини з боку батьків на дитячому майданчику, доцільно посилити інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на усвідомлення населенням того, що насильство – це не метод виховання дітей, а законодавство з питань запобігання та протидії домашньому насильству застосовується без дискримінації, зокрема за віком. Якщо ляскання по сідницям та шарпання за одяг є неприпустимими по відношенню до дорослих, вони так само шкідливі і заборонені щодо дітей. Крім того, важливо навчати громадськість ненасильницьким практикам виховання дітей [12].

В контексті підвищення обізнаності населення слід підкреслити використання різноманітних форм, серед яких, крім класичних інформаційних бесід, в Україні реалізуються соціальні експерименти (наприклад, «Що обереш ти?»), театральні вистави (наприклад, «Комаха», «Жінко, сядь»), інтерактивні виставки (наприклад, «Річ у тім» та «Річ у тім 2.0»), тематичні інсталяції (наприклад, «Чуйність перемагає насильство», «Зроби крок»), тематичні мурали, інформаційні сайти (наприклад, «Розірви коло»), тощо. Слід також відмітити розробку та поширення інформації про чат-боти, зокрема #ДійПротиНасильства, «Правова допомога протидії насильству», а також мобільний застосунок у вигляді менштрального календаря з прихованою кнопкою виклику поліції. Однак, переважно активності, спрямовані на підвищення обізнаності населення, реалізуються в межах акції «16 днів проти насильства», хоча така робота має проводитись щоденно.

Ще однією із важливих складових запобігання домашньому насильству є *підготовка спеціалістів*, яка дозволяє не лише покращити обізнаність спеціалістів у сфері

домашнього насильства, але й допомагає змінити світогляд і поведінку спеціалістів стосовно постраждалих осіб, істотно покращує характер і якість підтримки, яка надається постраждалим особам. Національне законодавство приділяє особливу увагу питанням підготовки фахівців у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Проте в цілому сучасна підготовка фахівців з питань запобігання та протидії домашньому насильству характеризується відсутністю системного та послідовного підходу, недостатнім рівнем інтеграції питань запобігання та протидії домашньому насильству до навчальних планів підготовки у закладах вищої освіти, переважно здійснюється у вигляді тренінгів за підтримки неурядових та громадських організацій [13, с. 305]. Пропозиції щодо удосконалення даного напрямку запобігання домашньому насильству, зокрема стосовно розробки єдиних стандартів підготовки фахівців та впровадження декілька-рівневої системи підготовки детально розглядалися у попередніх публікаціях [13; 14]. Звертає на себе увагу той факт, що переважно під час підготовки спеціалістів фокус уваги зосереджений на їх алгоритмах дій, взаємодії з іншими суб'єктами, тобто на питаннях протидії домашньому насильству. Важливо до навчальних модулів включати питання запобігання домашньому насильству, підвищувати обізнаність фахівців щодо різноманітних форм такої діяльності, комплексного підходу до зміни соціальних норм у громаді, формування «нульової» толерантності до будь-яких проявів насильства. Також фахівці потребують знань щодо особливостей висвітлення інформації, спрямованої на підвищення обізнаності. Адже в умовах дії правового режиму воєнного стану важливим є активне висвітлення інформації, спрямованої на запобігання домашньому насильству, у мережі Інтернет, яка на сьогодні є одним із найпопулярніших засобів інформування населення.

В межах реалізації проєкту за підтримки UNFPA нами було проведено моніторинг сайтів та сторінок у соціальних мережах Одеської міської ради та районних адміністрацій м. Одеси. В цілому на офіційних сайтах та сторінках у соціальних мережах за 2022 рік було наявно 72 публікації з тематики запобігання та протидії домашньому насильству. При цьому, якщо проаналізувати охоплення наявними публікаціями визначених у п. 26 постанови Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 року завдань у сфері запобігання домашньому насильству, взагалі відсутні публікації, спрямовані на: 1) визначення стану, причин і передумов поширення насильства; 2) підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, проявів, причин і наслідків домашнього насильства; 3) викоринення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються. Переважна більшість публікацій стосуються розроблення та виконання на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці місцевих програм із запобігання та протидії насильству, а також координації діяльності та взаємодії суб'єктів на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, реалізації ними заходів із запобігання насильству. Тобто переважно публікації носять звітний, а не інформаційно-просвітницький характер. Проведений аналіз дозволив сформулювати певні висновки та рекомендації щодо удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування

м. Одеса із запобігання домашньому насильству, зокрема: на сторінках районних адміністрацій на офіційному сайті м. Одеса доцільно висвітлити інформацію про координаторів та уповноважені структурні підрозділи (особи) з їх контактами; активізувати публікації історій успіху осіб, які постраждали від домашнього насильства, однак після звернення за допомогою, змогли «розірвати коло насильства»; приділяти увагу роз'ясненню в публікаціях сутності домашнього насильства, його можливих форм, причин та наслідків, можливо з посиланням на інші ресурси з даної тематики, зокрема сайт кампанії «Розірви коло»; висвітлювати інформацію про виступи експертів з питань запобігання та протидії домашньому насильству у місцевих медіа; наприкінці року публікувати інформацію не лише про підсумки акції «16 днів проти насильства», а також про стан поширення домашнього насильства в місті та в кожному із районів міста; під час поширення інформації про насильство використовувати дезагреговані статистичні дані не лише поліції, а й інших суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству; розглянути можливість проведення досліджень щодо визначення стану, причин і передумов поширення насильства в м. Одеса, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та практики його застосування, та забезпечити систематизоване висвітлення даної інформації для громадськості на окремій сторінці; активніше використовувати можливості Telegram та Instagram для поширення інформації [15]. Дані рекомендації були обговорені на міжсекторальній робочій групі з питань запобігання та протидії домашньому насильству при відповідній координаційній раді в м.Одеса, а також під час тренінгового навчання фахівців, які входять до складу міжсекторальних груп швидкого реагування при районних адміністраціях міста.

Висновки. Проведений аналіз сучасного стану запобігання домашнього насильства дозволяє визначити певні перспективи розвитку цього напрямку подолання проблеми домашнього насильства. Так, вбачається доцільним: 1) приведення національного законодавства у відповідність до положень Стамбульської конвенції, зокрема доповнення його нормами щодо лікувальних програм, а також залучення приватного сектору до запобігання домашньому насильству шляхом розробки внутрішніх політик та спеціалізованого навчання працівників; 2) використання різноманітних форм підвищення обізнаності населення з фокусами уваги на різних категоріях учасників випадку насильства (постраждалі особи, кривдники, свідки / дорослі, діти); 3) удосконалення підготовки спеціалістів, зокрема шляхом розробки єдиних стандартів підготовки фахівців та впровадження декілька-рівневої системи підготовки з обов'язковими навчальними модулями, присвяченими особливостям здійснення запобігання домашньому насильству; 4) активізація інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на усвідомлення населенням того, що насильство – це не метод виховання дітей, а також навчання громадськості ненасильницьким практикам виховання дітей; 5) посилення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на підвищення обізнаності можливих свідків щодо стратегій безпечного втручання та реагування на випадки домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: закон України від 07 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 25.12.2023).
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та Пояснювальна доповідь. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e> (дата звернення 25.12.2023).
3. Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.12.2023).
4. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.12.2023).

5. Берендєєва А.І., Томіна В.Ю. Стан реалізації програми для кривдників як спеціального заходу щодо протидії домашньому насильству: проблеми правозастосування. *Право і суспільство*. 2022. № 1. С. 119–125. URL: <http://surl.li/opnvp> (дата звернення 25.12.2023).
6. Берендєєва А.І., Томіна В.Ю. Направлення кривдника на проходження програми для кривдників у контексті боротьби з домашнім насильством в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 171-174. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-1/42>.
7. Курс на гендерну рівність! Як українські компанії борються із дискримінацією на робочому місці та протидіють домашньому насильству? UNFPA Україна : веб сайт. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk/BADVarticle> (дата звернення 25.12.2023).
8. Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство в приватному секторі: заклик до дій. URL: <http://surl.li/bwdda> (дата звернення 25.12.2023).
9. ОДУВС: Закликаємо не замовчувати факти гендерно зумовленого домашнього насильства. Освітньо-науковий портал Міністерства внутрішніх справ України : веб сайт. URL: <http://surl.li/opggh> (дата звернення 25.12.2023).
10. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. 221с. URL: <http://surl.li/opgka> (дата звернення 25.12.2023).
11. Науковцями кафедри адміністративної діяльності поліції вишу розроблені інформаційні картки для учасників домашнього насильства. Одеський державний університет внутрішніх справ : веб сайт. URL: <http://surl.li/opglh> (дата звернення 25.12.2023).
12. Звіт за результатами соціального експерименту «Що обереш ти?» в м. Одеса / Ковальова О., Березовенко Л. Одеса: ОДУВС, 2023. 19 с. URL: <http://surl.li/opgmo> (дата звернення 25.12.2023).
13. Корнієнко М.В., Ковальова О.В. Єдині стандарти підготовки правників та правоохоронців як інструмент забезпечення дієвості державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. *Legal sciences and their role in the development of the legal culture of a modern man* : Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2022. 197 p. P. 257–314. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-209-8-12>.
14. Ковальова О.В., Дубенко О.М. Використання інноваційних методів підготовки фахівців у сфері запобігання та протидії домашньому насильству: досвід Одеського державного університету внутрішніх справ. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2022. С. 303 – 310. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.1-2.53>.
15. Звіт за результатами моніторингу стану висвітлення інформації, спрямованої на запобігання домашньому насильству, районними адміністраціями м. Одеси / Ковальова О., Берендєєва А., Томіна В. Одеса: ОДУВС, 2023. 36 с. URL: <http://surl.li/ophiv> (дата звернення 25.12.2023).